

Screening

Onderstaande contouren zijn de NVGP-richtlijnen voor het draaiboek van de specialistische cursus groepspsychotherapie.

Screeningsprocedure

Onderstaande contouren zijn de NVGP-richtlijnen voor het draaiboek van de specialistische cursus groepspsychotherapie. Nieuw ingediende cursussen worden gescreend door de subcommissie Cursusbeoordeling van de opleidingscommissie aan de hand van deze richtlijnen. Daarnaast wordt elke cursus om de 3 jaar opnieuw gescreend. Alleen een door de NVGP erkende cursusgever kan een erkende specialistische cursus geven. Cursusgevers worden om de 5 jaar gescreend aan de hand van de NVGP richtlijnen. Tijdens de cursus kan wel gebruik worden gemaakt van gastdocenten om bepaalde specifieke onderdelen te geven. Indien de gastdocent geen NVGP-erkend cursusgever is, dient de hoofdcursusgever altijd aanwezig te zijn in verband met de kwaliteitsborging.

Plaatsing in de opleiding tot specialistisch groepstherapeut NVGP

De specialistische cursus groepspsychotherapie is onderdeel van de opleiding tot specialistisch groepstherapeut NVGP. Zij is het vervolg op de basiscursus groepsdynamica en daarmee de tweede tree in de theoretisch technische scholing. De cursus kan ook worden aangeboden in de opleiding tot klinisch psycholoog en tot psychotherapeut. De cursus sluit hier aan bij het specialistisch niveau van de opleiding.

Groepsdynamica gecombineerd met het interpersoonlijke model van Yalom, Leszcz en Malat.

De specialistische cursus groepspsychotherapie is een bovenbouw cursus op de basiscursus groepsdynamica. De cursus biedt scholing in een universele vorm van groepstherapie, het interpersoonlijke model van Yalom e.a. Het interpersoonlijke model is geheel gebaseerd op het meest centrale en eigene aan de groepstherapie, namelijk het leren van elkaar, van de cliënten en de hier en nu interacties die daarvoor worden benut. Ter aanvulling worden enkele psychoanalytische concepten gebruikt, vooral daar waar complexe groepsprocessen worden beschreven. In de specialistische cursus wordt ook aandacht besteed aan het toepassen van deze universele vorm van groepstherapie in andere actuele vormen van psychotherapie. Toepassen betekent dan hoe het essentiële interactionele groepstherapie aspect -het leren van elkaar- op een passende manier in de werkwijze van de andere groepstherapieën kan worden geïntegreerd.

Cursusdraaiboek format

De cursus wordt weergegeven in een cursusdraaiboek met de volgende onderdelen: Inleiding met NVGP-, accreditatie-, en docentgegevens;

- Cursusomvang;
- Cursistendoelgroep;
- Cursusdoelen;
- Theoretische uitgangspunten
- Didactische uitgangspunten;
- Werkwijze en leermiddelen en structuur per bijeenkomst;
- Onderwerpen (in logische volgorde) met de literatuur en praktijkaccent;
- Evaluatie en toetsing;
- Regels over maximale afwezigheid;
- Literatuur totaaloverzicht.

Cursusomvang, aantal bijeenkomsten en duur van een bijeenkomst

De specialistische cursus groepspsychotherapie bestaat uit 30 uur vis-à-vis uur opleiding. Een bijeenkomst duurt minimaal 1 ½ uur en maximaal 4 uur. Een bijeenkomstduur van 3 uur is gebruikelijk, in dat geval omvat de cursus 10 bijeenkomsten.

Cursistendoelgroep

Klinisch psychologen (i.o.), psychotherapeuten (i.o.), psychiaters (i.o.), GZ psychologen (i.o) en basisartsen die een basiscursus groepsdynamica hebben afgerond of een vergelijkbaar niveau hebben, vast te stellen door de Opleidingscommissie, en werkzaam zijn met behandelingsgroepen in de gezondheidszorg.

Cursusdoelstelling

Doel van de cursus is de vorming van een competente groepstherapeut, die in staat is zelfstandig een interpersoonlijke therapiegroep te leiden of deze methode in een andersoortige psychotherapiegroep toe te passen.

Na de cursus:

1. Kent de cursist de fundamentele begrippen van de interpersoonlijke groepspsychotherapie
2. Bezit de cursist de essentiële vaardigheden van de interpersoonlijke groepspsychotherapie.
3. Is de cursist in staat het interpersoonlijke model toe te passen bij groepen met specifieke technieken uit een ander model (bijvoorbeeld MBT-groepen, schemagerichte groepen, CGT-groepen)
4. Is de cursist in staat interpersoonlijke processen te hanteren in groepen met complexe doelgroepen en in complexe settings.
5. Is de cursist zich meer bewust van de eigen gevoelens die de beoogde cliëntendoelgroep bij hem/haar kunnen oproepen en weet hoe deze gevoelens zijn te hanteren.

Theoretische uitgangspunten

Theoretisch uitgangspunt is de interpersoonlijke groepstherapie, aangevuld met concepten uit het psychoanalytische domein.

Wetenschappelijk onderzoek en richtlijnen

De groepstherapie die in deze cursus wordt onderwezen is gebaseerd op empirisch onderzoek en de klinische ervaring die in de loop van de laatste decennia in Nederland en elders is ontwikkeld. De Richtlijnen van de American Group Psychotherapy Association (AGPA) bieden algemene kaders voor het opzetten, begeleiden en evalueren van een grote verscheidenheid aan groepen, die ook relevant zijn voor de Nederlandse situatie. Deze richtlijnen worden in een specialistische cursus behandeld en daar waar nodig in een Nederlandse context geplaatst. Een Nederlandse variant van de AGPA richtlijnen is door de NVGP gepubliceerd en is te lezen op de website van de NVGP (praktijkrichtlijnen)

Didactische uitgangspunten

Het draaiboek moet vermelden welke didactische uitgangspunten worden gebruikt. Enkele voorbeelden:

- Modeling: de cursusleider als voorbeeld van de groepsdynamische aanpak;
- Ervaringsgericht leren: gebruik van de directe ervaring als leermiddel;
- De leercyclus van Kolb, dwz dat de cursus een opeenvolging kent van: concreet ervaren, waarnemen en overdenken (reflecteren), abstracte begripsvorming, actief experimenteren (oefenen);
- Werken met persoonlijke leerdoelen.
- Competentiegericht opleiden.

Werkwijze, leermiddelen en structuur per bijeenkomst

Om de cursusdoelen te bereiken wordt gebruik gemaakt van de volgende leermiddelen:

- Theoriebestudering en -bespreking;
- Vaardigheidsoefening, zoals bijv: tool-training, rollenspel en simulatiespel;
- Reflectie op de eigen leerervaringen tijdens de cursus;
- Reflectie op de toepassing in de praktijk.

In aansluiting op genoemde leermiddelen verdient het aanbeveling een cursusbijeenkomst globaal in drieën te delen:

- A. Theoriegedeelte
- B. Praktische training (vaardigheden)
- C. Reflectiegedeelte

Ad A:

De theorie komt tijdens de cursus aan de orde door de gelezen literatuur te bespreken aan de hand van vragen, stellingen en groepsdiscussies. De te bestuderen literatuur correspondeert met het onderwerp van de bijeenkomst:

- 10 à 15 pagina's per cursus uur;
- minimaal 60% van de literatuur is jonger dan 10 jaar.

Ad B:

De vaardigheden worden geoefend met behulp van een systematische training in het doen van individuele-, interactionele-, en groepsinterventies. Dit kan in een apart interventiepracticum, of tijdens de bijeenkomsten. De toepassing van deze vaardigheden wordt geoefend met behulp van rollenspel en in praktijksimulaties.

Ad C:

Reflectie op eigen leerproces: de eigen ervaringen van de cursist in zowel de rollenspelen als in de cursusgroep zijn belangrijke leermomenten. De groepsdynamiek van de cursusgroep leent zich uitstekend ter illustratie van de besproken groepsdynamische en specialistische onderwerpen. Het is daarbij uitdrukkelijk niet de bedoeling dat de cursusgroep gaat functioneren als leertherapiegroep. De cursusgever is waar mogelijk in zijn interventies een passend model voor de groepsdynamische aanpak en specialistische methode.

Reflectie naar de praktijk: een reflectief onderdeel 'casuïstiek' is geschikt voor de verbinding naar de praktijk bijvoorbeeld aan de hand van een observatieopdracht.

Onderwerpen

Uitgangspunten van de interpersoonlijke groepstherapie

- Hechtingsproblematiek, schema's ten grondslag aan verstoring van het interpersoonlijk functioneren
- Interpersoonlijke groepstherapie, de groep als sociale microkosmos en correctieve emotionele ervaringen.
- De betekenis van overdracht en inzicht, de rol van het verleden bij de interpersoonlijke groepstherapie

Basistaken interpersoonlijke groepstherapie

- Bevorderen van groepscohesie en de werkzaamheid van therapeutische factoren.
- Creëren van de groep.
- Bewaken van de continuïteit van de groep.
- Het creëren van de gewenste normen
- Focus op het groepsproces als krachtbron van de groep
- Samenwerken met een co-therapeut

Technieken interpersoonlijke groepstherapie

- Hier en nu activatie technieken: van buiten naar binnen, van abstract naar specifiek, van algemeen naar persoonlijk, van persoonlijk naar interpersoonlijk.
- Bevorderen van zelfreflectie van de groep o.a. door uitnodiging, transparantie en het geven van procescommentaar.

Bij het werken in het hier en nu wordt aandacht besteed aan:

- de groepsleden richten op inzicht in zichzelf (hun eigen schema's/casusconceptualisatie) en in hun interpersoonlijke relaties
- de groep richten op de globale doelen van de groepsleden en de groep
- omgaan met weerstand tegen de hier- en -nu werkwijze
- omgaan met angst en wantrouwen
- met moed en overtuigingskracht omgaan met groepsdruk
- verbinden van besproken inhoud met onderliggende uitgesproken groepsthema's
- verschil hanteren tussen primaire taak en secundaire gratificatie
- hanteren van het verleden
- omgaan met overdracht met behulp van consensuele validatie en transparantie
- transparantie
- tegenoverdracht
- problematische groepsleden en problematische verwijzingen
- typische fase gebonden problemen in de groep

Complexe processen in de groep

- Complexe grensproblemen in de groep
- Bedreiging van het therapeutisch kader
- Complexe afweer (o.a. projectieve identificatie en enactment)

Specifieke toepassingen

- Toepassing van het interpersoonlijke model in groepen die met andere kaders werken: MBT, SFT, CGT en supportieve groepen
- Deeltijd en klinische setting-

Beëindiging in interpersoonlijke groepstherapie

- Het belang van een goede evaluatie en afronding in de groep
- Hanteren van beëindiging en beëindigingsprocessen in de groep
- Hanteren van voortijdige beëindiging.

Algemene kaders

- AGPA richtlijnen vertaald naar de Nederlandse situatie
- Wetenschappelijk onderzoek en richtlijnen, o.a. multidisciplinaire richtlijnen en generieke modules.

Evaluatie en toetsing

De theoretische kennis wordt getoetst door middel van een schriftelijke toets.

De technische vaardigheden en houding worden tijdens de praktijkdelen van de cursus voortdurend geëvalueerd. Daarbij dient expliciet aandacht besteed te worden aan sterke en zwakke kanten van de cursist als groepspsychotherapeut.

Maximale afwezigheid

Een cursist mag 10 % van de cursustijd missen. Bij meer dan 20% afwezigheid, wordt geen certificaat uitgereikt aan de cursist. Wanneer de cursist tussen 10 en 20% van de cursustijd mist moet dit worden gecompenseerd door een vervangende opdracht. De cursusgever bepaalt de aard en omvang van deze opdracht.

Maximum aantal deelnemers en aantal docenten

Het maximum aantal deelnemers aan een Specialistische Cursus is 18. Bij 14 deelnemers volstaat één docent. Bij 15 tot 18 deelnemers dient de cursus door twee docenten gegeven te worden.

Totaal literatuuroverzicht

Aan het eind van het draaiboek moet er een overzicht zijn van de te bestuderen literatuur. Het verdient aanbeveling de literatuur per cursusbijeenkomst eveneens te vermelden in het draaiboek.